

Den Haag, 25 mei 2020

Betreft: Notaoverleg openbaar vervoer, infrastructuur en Corona

Geacht lid van de Tweede Kamercommissie Infrastructuur en Waterstaat,

Namens de Mobiliteitsalliantie ontvangt u hierbij een briefing t.b.v. het Notaoverleg openbaar vervoer, infrastructuur en Corona.

Als Mobiliteitsalliantie hebben wij in volle omvang te maken met de Coronacrisis. Mobiliteit gaat over bewegingsvrijheid en dat is bij uitstek hetgeen dat tijdens deze crisis wordt geraakt. De in de alliantie vertegenwoordigde organisaties krijgen het dan ook zwaar voor de kiezen, al verschilt dat per sector. Het collectief personenvervoer heeft het bijvoorbeeld zwaarder dan het goederenvervoer. Tegelijkertijd zien we juist nú hoe belangrijk mobiliteit is voor Nederland.

Over de invulling van de vitale rol van de Nederlandse mobiliteitssector in deze tijden en de specifieke economische gevolgen voor de diverse in de alliantie vertegenwoordigde sectoren, voeren we vanuit de aangesloten organisaties constructief overleg met het Ministerie van IenW. Ook denken we mee over hoe we onze rol nu zo goed en verantwoord mogelijk kunnen vervullen.

Onderzoek naar effecten Coronacrisis op mobiliteit

Om enige grip op de situatie te krijgen, onderzoekt de Mobiliteitsalliantie momenteel de impact van de Coronacrisis op de korte, middellange en lange termijn. Daarbij geldt dat we reeds voor de korte en middellange termijn zien dat deze crisis effecten heeft op alle vormen van mobiliteit in Nederland. Er vindt op dit moment logischerwijs een verschuiving plaats van collectief naar individueel vervoer: lopen, fiets en auto¹. Waar het openbaar vervoer vanaf 1 juni met maximaal 40% bezetting gaat rijden, is de verkeersintensiteit op het Rijkswegennet alweer aangetrokken tot 78% van het pre-coronaniveau. Als deze lijn zich voortzet, wordt het fileprobleem mogelijk zelfs groter dan voorheen. Tegelijkertijd speelt de fiets een belangrijkere rol, maar dat zorgt voor nog grotere veiligheidsproblematiek op fietspaden. Het is dus nodig om het 'modal optimum' goed in de gaten te houden.

Of en in hoeverre dit soort ontwikkelingen blijvend zijn en hoe we daarop het beste kunnen inspelen, is onderwerp van ons onderzoek. Op een later moment informeren we u graag uitgebreider over de resultaten.

Flexibiliteit en keuzevrijheid blijven prioriteit

In ons Deltaplan hadden we al aangegeven dat het bij mobiliteit voor de reiziger en logistiek steeds meer draait om flexibiliteit en keuzevrijheid. Daarnaast blijven we als alliantie de noodzaak zien van het structureel verhogen van de MIRT-budgetten, in combinatie met een anticyclische

¹ Uit ANWB-onderzoek blijkt dat Nederlanders 30% meer willen gaan lopen, 27% vaker de fiets wil nemen en ruim 17% vaker met de auto gaat reizen

investeringsimpuls. Hieronder vindt u de belangrijkste opgaven, deels ingegeven door de impact van de huidige crisis, maar ook door structurele factoren die losstaan van het Coronavirus:

- Voortzetten van **maatregelen die flexibiliteit bevorderen**. Doordat we daar in de Coronacrisis ervaring mee hebben opgedaan, kan dit zelfs **versneld** worden. Denk hierbij vooral aan flexibel leren (vooral MBO/HBO/WO) en flexibel werken in plaats en tijd. Nú is het moment om hier structurele afspraken over te maken met werkgevers, (onderwijs)instellingen en overheden, zodat spreiding de piekdruk in de spits straks significant kan verlichten. Ook is dit het moment om door te pakken in systeemveranderingen die de uitwisseling tussen vervoersopties en flexibiliteit (verder) faciliteren. Denk hierbij aan MaaS (dat de uitwisseling in digitale zin faciliteert), Mobiliteitshubs (die de uitwisseling in fysieke zin mogelijk maken) en de invoering van een systeem van Betalen naar Gebruik (die de uitwisseling in financiële zin stimuleert).
- Door de Coronacrisis lopen we al **op korte termijn aan tegen een aantal knelpunten, zeker als de capaciteitsrestricties in het OV van kracht blijven**. Er kunnen in de trein, bus, tram en metro minder mensen worden vervoerd, waardoor er in het OV per saldo meer voertuigen moeten rijden om de vervoersvraag aan te kunnen. Daarbij is de verwachting dat nog meer mensen de auto nemen. Voor **fietsen, e-bikes en scooters is het capaciteitsprobleem eveneens acuut**. Het ziet er naar uit dat het gebruik van deze vervoermiddelen een grote vlucht neemt. Dit manifesteert zich vooral in (negatieve) veiligheidscijfers. Bovendien vraagt de 1,5 meter-regel om meer ruimte.
- **Aanpak van capaciteitsknelpunten op de langere termijn is nu ogenschijnlijk minder acuut, maar we verwachten dat deze na de crisis terugkeren**. Op termijn van enkele jaren keren eerdere knelpunten weer terug. Op een aantal knelpunten, met name in de Randstad, liepen we al fors achter. We verwachten dat de vraag terugkeert zodra de Coronacrisis achter de rug is. Zelfs als de vervoersvraag ten opzichte van 2019 vertraagt, is het aannemelijk dat bevolkingsgroei en verstedelijking zorgen dat we binnen enige tijd weer op het oude niveau zitten en dat vervolgens overstijgen. Het aanpakken van knelpunten in **capaciteit, verkeersveiligheid, duurzaamheid en kwaliteit, blijven dus op de lange termijn – en ook al in de volgende kabinetsperiode – een belangrijk aandachtspunt**. Het wegvallen van de acute druk biedt de kans om de negatieve effecten van eerdere bezuinigingen deels weg te werken en om slim, doelgericht en voortvarend te werken aan de infrastructuur van de toekomst.
- Naast dat het verdienvermogen van Nederland structureel onder druk staat door factoren als vergrijzing, staat het nu ook acuut onder druk door de Coronarecessie. Banen en inkomstenstromen staan op het spel. **Eenmalig én structureel meer investeren in mobiliteit kan de economie op drie manieren een impuls geven**:
 - Investeringsimpuls zorgen voor beter gevulde opdrachtenportefeuilles bij aannemers, en daarmee voor **banen en belastinginkomsten**. Een punt dat ook veelvuldig door Bouwend Nederland en VNO-NCW wordt aangehaald.

- Investerings in mobiliteit zorgen naast *eenmalige* opbrengsten ook voor een **structurele verbetering van het verdienvermogen van Nederland**. Bij verschillende projecten uit onze investeringsagenda liggen hiervoor kant en klare proposities en doorgerekende business cases die aantonen hoe mobiliteit kan bijdragen aan productiviteitswinst door kennis, kunde en bedrijvigheid letterlijk beter te verbinden. Daarnaast ligt er een kans om van mobiliteit een winstgevend Nederlands exportproduct te maken.
- **Investerings in verkeersveiligheid kennen een hoge return on investment doordat deze een sterk kostendrukkend effect hebben**. Veilige (fiets)infrastructuur, het op peil brengen van handhaving (vooral in steden) en meer capaciteit bij overheden om verkeersveiligheidsprojecten uit te voeren, kunnen miljarden per jaar besparen. Het SWOV becijfert de maatschappelijke kosten van verkeersonveiligheid op 17 miljard euro per jaar. Berekeningen van het CPB ('Duurzaam Veilig Wegverkeer') en het 'European Road Assessment Programme' duiden op een kosten-batenratio van investeringen in infrastructuur van 1:3 à 1:4.

Tot slot: samen verder

De Coronacrisis vraagt veel van burgers, bedrijven en overheden. Tijdens deze crisis wordt onze bewegingsvrijheid hard geraakt en is tegelijkertijd het vitale belang van mobiliteit zichtbaar.

Bovenstaande in ogenschouw nemend, vragen wij u om:

- In te spelen op de veranderingen die de Coronacrisis nu al met zich meebrengt, door het **openbaar vervoer de financiële steun te bieden** om te blijven functioneren en in de toekomst weer aan te trekken, en door alternatieven als de **fiets, scooter en e-bike de ruimte te geven** die zij nu nodig hebben;
- met de Mobiliteitsalliantie op te trekken om **maatregelen die flexibiliteit bevorderen** (afspraken over flexibel werken, MaaS, Hubs, Betalen naar Gebruik) tijdens en na de Coronacrisis te **versnellen**;
- op te (blijven) roepen om te **investeren in mobiliteit door het MIRT-budget structureel te verhogen en eenmalige investeringen te bevorderen** (al dan niet door een herstart van de groeiagenda en het investeringsfonds). Dit is een bewezen manier om de economie tijdelijk én structureel aan te jagen.

Mocht u nog vragen hebben, aarzel dan niet om contact op te nemen.

Met vriendelijke groet,
namens de Mobiliteitsalliantie,

Frits van Bruggen
voorzitter Mobiliteitsalliantie